

Grzegorz Zubowicz

Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Gościno, e-mail:

grzegorz.zubowicz@szczecinek.lasy.gov.pl

TURYSTYKA I REKREACJA LEŚNA NA TERENIE GMINY SEJNY W KONTEKŚCIE POTRZEB I OCZEKIWAŃ MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW

*TOURISM FORESTRY AND LEISURE RECREATION IN THE
AREA OF SEJNY COMMUNE IN THE CONTEXT OF NEEDS AND
EXPECTATIONS OF RESIDENTS AND TOURISTS*

**Słowa kluczowe: rekreacja, turystyka, lasy państwowe, ekologia, sport,
przyroda**

Key words: recreation, tourism, national forests, ecology, sport, nature

Abstract. The paper is devoted to a study on the current state of tourism and recreation in the village of Sejny. The results were created on the basis of a questionnaire, in which the residents of the village of Sejny and other people who visit the region for tourism and recreation purposes took part. Respondents were asked about the current state of forest infrastructure, the respondents assessed and if it is at a sufficient level. Thanks to the survey, information on the needs and expectations of people in the field of tourism and forest recreation in the village of Sejny was obtained.

WSTĘP I CEL PRACY

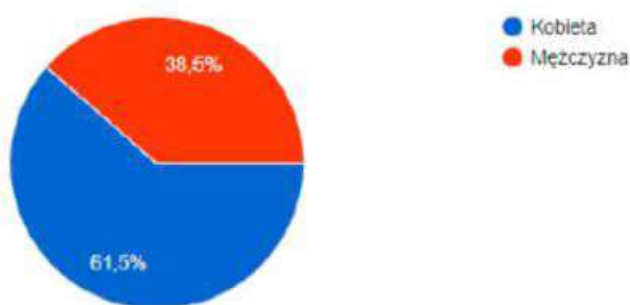
Turystyka i rekreacja leśna jest jedną z najchętniej praktykowanych form wypoczynku wśród Polaków. Swoją popularność zawdzięcza przede wszystkim dużej liczbie obiektów leśnych, których w Polsce wciąż przybywa, a także ich dużej dostępności oraz nieodpłatnemu udostępnieniu dla wszystkich chętnych. Lasy przyciągają o każdej porze roku, przede wszystkim dzięki takim walorom jak: piękno przyrody, cisza, spokój oraz czyste powietrze. Zrelaksować mogą się osoby zarówno starsze wiekiem jak i młodsze. Wypoczynek w lesie przywraca siły, pozwala odetchnąć od hałasu i zanieczyszczeń powietrza, a jednocześnie daje możliwość przyjemnego spędzenia czasu wśród rodziny i przyjaciół. Celem pracy jest analiza potrzeb w zakresie turystyki i rekreacji leśnej na terenie gminy Sejny w województwie podlaskim. Zwrócono się z pytaniami ankietowymi zarówno do mieszkańców jak i osób odwiedzających ten teren o wyrażenie opinii na temat

aktualnego stanu turystyki i rekreacji leśnej oraz określenie potrzeb i możliwości jej rozwoju. W badaniu wykorzystano jedną z najpopularniejszych empirycznych metod badań społecznych – ankietę, w której do zbierania informacji od respondentów wykorzystano narzędzie w postaci kwestionariusza, który został udostępniony w sieci za pośrednictwem m.in. serwisu społecznościowego Facebook. Formularz został sporządzony w taki sposób, aby udzielanie odpowiedzi nie zajmowało więcej niż 5 minut, odbiorcy wypełniali go anonimowo. Ankieta zawierała pytania zarówno otwarte, jak i zamknięte z odpowiedzią jednoznaczną, z zestawem możliwych odpowiedzi oraz z odpowiedzią „tak”, „nie” oraz „nie wiem”. Celem badania było uzyskanie informacji na temat wiedzy respondentów w zakresie infrastruktury leśnej w gminie Sejny, jak również otrzymanie opinii w zakresie turystyki leśnej w tym obszarze. Przyjęta metodyka pozwoliła rzetelnie, sprawnie i obiektywnie przeprowadzić badanie oraz realizację celu.

ROZDZIAŁ 1

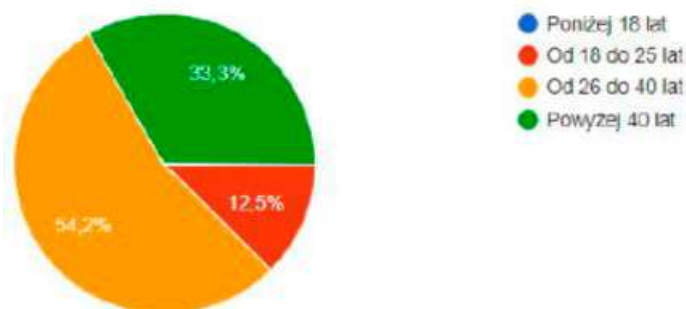
Charakterystyka osób biorących udział w badaniu

Aby skutecznie ocenić istniejącą turystykę i rekreację leśną na terenie gminy Sejny, dobrano zróżnicowaną grupę respondentów pod względem płci, wieku, wykształcenia oraz miejsca zamieszkania. Wśród ankietowanych 61,5% stanowiły kobiety. Najliczniejszą grupą wiekową były osoby od 26-40 roku życia, najmniej liczną natomiast osoby w wieku od 18-25 lat (ryc. 1). W zakresie wykształcenia najliczniejszą grupę stanowili ankietowani z wykształceniem wyższym magisterskim (45,8%) i wykształceniem średnim (29,2%). Najmniej ankietowanych miało wykształcenie policealne i niższe tj. zawodowe i podstawowe, a także wykształcenie wyższe na poziomie doktorskim. Połowę respondentów stanowili mieszkańcy miast, pozostali byli mieszkańcami wsi. Łącznie w ankiecie uczestniczyło 96 osób, wśród których prawie 40% stanowili mieszkańcy gminy Sejny. Przyjęte zróżnicowanie grupy ankietowanych pozwoliło szeroko ocenić potrzeby w zakresie turystyki leśnej, jak również określić, z których

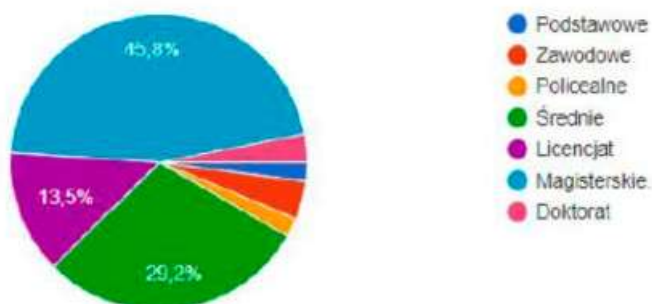

Ryc. 1. Podział ankietowanych ze względu na płeć.

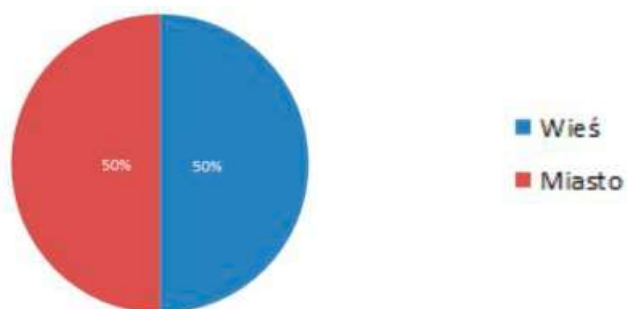
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 2. Podział ankietowanych ze względu na wiek.
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 3. Podział ankietowanych ze względu na wykształcenie.
Źródło: Opracowanie własne.

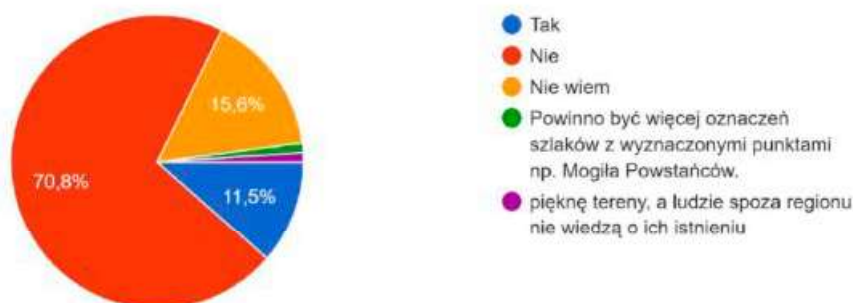
Ryc. 4. Podział ankietowanych ze względu na miejsce zamieszkania.
Źródło: Opracowanie własne.

aktywności najchętniej korzystają spędzając wolny czas w lesie. Korzystający z turystyki i rekreacji leśnej w gminie Sejny to głównie osoby związane z tym regionem (40% badanych) lub traktujący je jako miejsce wypoczynku (60%).

ROZDZIAŁ 2

Ocena infrastruktury dla uprawiania turystyki i rekreacji leśnej na terenie gminy Sejny

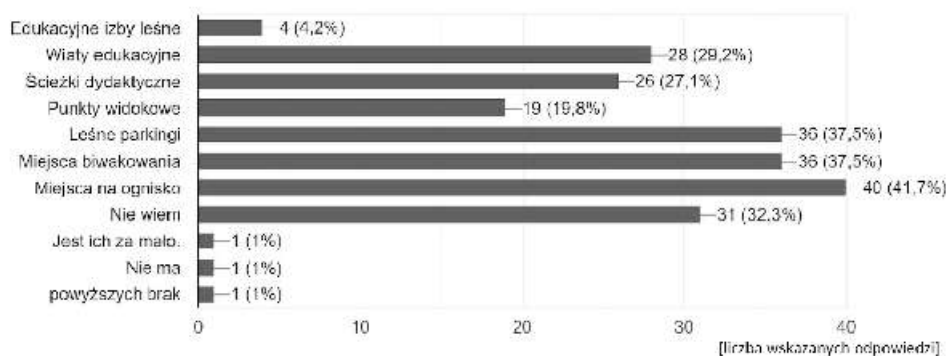
Oceniając warunki pozwalające na aktywny wypoczynek w obiektach leśnych na terenie gminy Sejny zwrócono się do respondentów o zaopiniowanie istniejącej infrastruktury przeznaczonej dla turystyki i rekreacji leśnej w tym regionie. Na rycinie 5 przedstawiono udział procentowy odpowiedzi uzyskanych od ankietowanych na pytanie: czy przygotowana infrastruktura dla uprawiania turystyki i rekreacji leśnej w gminie Sejny jest wystarczająca (możliwość udzielenia tylko jednej odpowiedzi)?

Ryc. 5. Ocena istniejącej infrastruktury leśnej w gminie Sejny.

Źródło: Opracowanie własne.

Ponad 70% ankietowanych wskazało, że przedstawiona oferta do uprawiania turystyki i rekreacji leśnej w gminie Sejny jest niewystarczająca, nie zaspokaja ich potrzeb poznawczych i wypoczynkowych i wymaga poprawy. Tylko 11,5% respondentów miało odmienne zdanie. Z kolei 15,6% osób uczestniczących w badaniu nie wyraziło opinii. Nieliczni zasugerowali, że piękno obszarów leśnych gminy jest słabo wypromowane. Część respondentów zaproponowała budowę

Ryc. 6. Wskazane przez respondentów obiekty infrastruktury leśnej w gminie Sejny.

Źródło: Opracowanie własne.

małych obiektów turystycznych i rekreacyjnych służących propagowaniu wiedzy ekologicznej oraz podnoszących rangę tego regionu jako ekologicznych destynacji turystycznych. Postulowali powstanie lepszych oznaczeń szlaków z wyznaczonymi ciekawymi punktami (np. Mogiła Powstańców).

Odpowiedzi na kolejne pytanie pozwoliły ustalić, jakie obiekty infrastruktury turystyki leśnej znajdują się na terenie gminy Sejny. Można było udzielić kilku odpowiedzi.

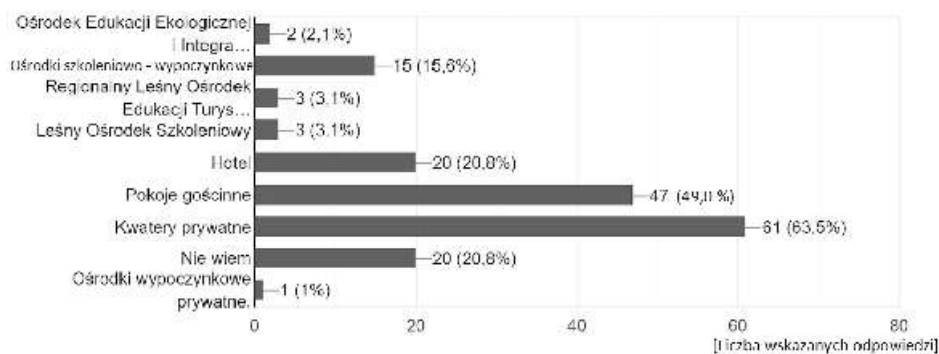
Analizując powyższe odpowiedzi można uzyskać informacje, jakie obiekty turystyki leśnej znajdują się w gminie Sejny. Najczęściej wskazane przez respondentów obiekty istniejącej infrastruktury turystycznej to miejsca na ognisko (41,7%). Kolejnym, najczęściej wymienianym elementem infrastruktury turystycznej były miejsca do biwakowania oraz leśne parkingi (37% ankietowanych).

Wśród obiektów turystyczno - edukacyjnych na terenie gminy Sejny ankietowani wskazali:

- wiaty edukacyjne (29,2%);
- ścieżki dydaktyczne (27,1%);
- punkty widokowe (19,8%).

Najmniejszym zainteresowaniem darzono edukacyjne izby leśne, nieco ponad 4% odpowiedzi. Najmniej (1,0%) odpowiedzi od respondentów wskazywało na brak obiektów warunkujących turystykę i rekreację leśną na terenie gminy Sejny lub, że jest ich za mało. Aż 32% ankietowanych nie wyraziło opinii na wskazany temat.

Wielkim ułatwieniem dla uprawiania turystyki i rekreacji leśnej na terenie gminy Sejny są liczne leśne obiekty noclegowe. Ankietowani zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie: jakie leśne obiekty noclegowe istnieją na terenie gminy Sejny? Istniała możliwość udzielenia kilku odpowiedzi.

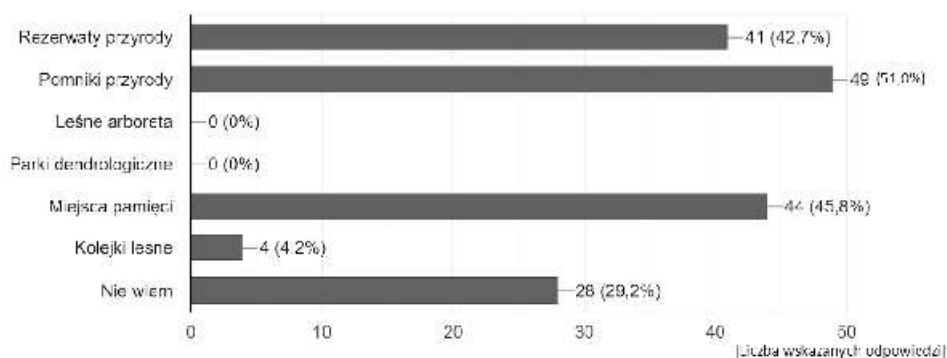
Ryc. 7. Wskazane przez ankietowanych leśne obiekty noclegowe w gminie Sejny.

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki wskazują, że wśród najczęściej wymienianych miejsc, w których można skorzystać z noclegu, są prywatne kwatery, które wskazało 63,5% ankietowanych oraz pokoje gościnne – wskazane przez prawie połowę respondentów (49,0% poprawić również na ryc.) . Innymi obiektami noclegowymi wskazywanymi przez ankietowanych były hotele – 20,8 % i ośrodki szkoleniowo – wypoczynkowe – 15,6%.

Ankietowani najrzadziej wskazywali na: ośrodki edukacji ekologicznej i integracji europejskiej (2,1%), regionalne leśne ośrodki edukacji turystycznej (3,1%), leśne ośrodki szkoleniowe (3,1%), ośrodki wypoczynkowe prywatne (1%). Ponad 20% ankietowanych odpowiedziało, że nie wie, jakie leśne obiekty noclegowe znajdują się w nadleśnictwie w gminie Sejny.

Zwrócono się do ankietowanych również z prośbą o wskazanie elementów zwanych „cudami leśnej przyrody” znajdujących się na terenie gminy Sejny (możliwość wybrania kilku odpowiedzi). Wyniki ankiety przedstawiono graficznie (ryc. 8).

Ryc. 8. Cuda leśnej przyrody w gminie Sejny.

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród najczęściej wskazywanych „cudów leśnej przyrody” na terenie gminy Sejny, ankietowani wymieniali (51,0% odpowiedzi) pomniki przyrody. Respondenci docenili również miejsca pamięci stanowiące materialne świadectwa wydarzeń ważnych dla regionu (45,8% odpowiedzi) mające wysoką wartość historyczną. Ankietowani często wskazywali na obszary wyróżniające się wartościami przyrodniczymi i kulturowymi oraz walorami krajobrazowymi, które zostały zachowane w stanie naturalnym lub mało zniekształconym tj. rezerваты przyrody (42,7%). W około 4% odpowiedzi wymieniono na znajdujące się w gminie Sejny kolejki leśne jako atrakcję turystyczną tego regionu. Nikt natomiast spośród ankietowanych nie wskazał na leśne arboreta oraz parki dendrologiczne i aż 29,2% osób nie posiadało wiedzy, że lasy na terenie gminy Sejny kryją jakiegokolwiek "cuda leśnej przyrody".

ROZDZIAŁ 3

Potrzeby i oczekiwania osób uprawiających turystykę i rekreację leśną na terenie gminy Sejny

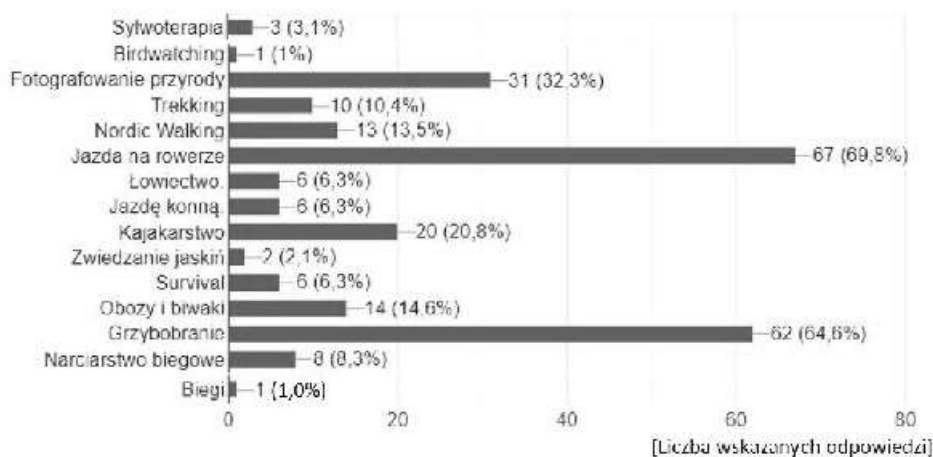
Aby dokonać analizy potrzeb i oczekiwań wszystkich osób korzystających z obecnej infrastruktury turystyki leśnej w gminie Sejny zwrócono się do tej samej grupy respondentów, wykorzystując identyczną metodykę badań w celu zidentyfikowania ich powiązania z badanym obszarem. Ankietowani udzielili odpowiedzi na pytania wielokrotnego wyboru (w jaki sposób jest Pan/Pani powiązany z gminą Sejny?).

Na podstawie odpowiedzi ustalono, że część osób biorących udział w badaniu jest powiązana z gminą Sejny na kilka sposobów.

Najczęściej wybierano odpowiedź, która wskazywała, iż ankietowany traktuje gminę Sejny jako miejsce rekreacji i wypoczynku (58,0%), natomiast 40,0% wybranych odpowiedzi sugerowało, że osoby biorące udział w badaniu to mieszkańcy Sejn. Najrzadziej wybierane odpowiedzi to:

- pracuję w gminie (12,5%);
- prowadzę działalność gospodarczą we wskazanym obszarze (1,0%);
- jestem byłym mieszkańcem gminy (1,0%);
- posiadam rodzinę w Sejnach (1,0%).

W celu dokonania prawidłowej oceny potrzeb i oczekiwań ankietowanych osób aktywnie spędzających czas na terenach leśnych w gminie Sejny, spytano o rodzaj najczęściej uprawianej przez nich turystyki. Wyniki zobrazowano na rycinie 9.

Ryc. 9. Rodzaj uprawianej turystyki.

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród udzielonych odpowiedzi najczęściej (69,8%) wymieniana była jazda na rowerze oraz grzybobranie (prawie 65,0%). Ankietowani preferowali ten rodzaj turystyki. Popularną formą spędzania czasu jest także fotografowanie przyrody

(ponad 32,0%) oraz kajakarstwo (prawie 21,0%). Nieco mniej osób (14,6% odpowiedzi) wybiera obszar leśny gminy Sejny w celu obozowania i biwakowania wykorzystując infrastrukturę leśną na tym terenie, natomiast 13 (13,5% odpowiedzi) badanych uprawia nordic walking. Nieco mniej popularne w tym regionie jest narciarstwo biegowe (ok 8,0%) i trekking (kilkudniowe wędrówki po terenach leśnych połączone z biwakowaniem, ok 10,0% odpowiedzi). 6,3% odpowiedzi respondentów wskazało, że uprawiają oni łowiectwo, jazdę konną i survival.

Niewielu ankietowanych na zadane pytanie o rodzaj uprawianej turystyki i rekreacji na terenie gminy Sejny wskazało drzewoterapię (ang. sylwoterapię, 3,1%), obserwację ptaków (ang. birdwatching, 1,0%), zwiedzanie jaskiń (2,1%) i biegi (1,0%).

Ostatnim elementem ankiety było wskazanie dodatkowych atrakcji, walorów przyrodniczych, które na terenach leśnych gminy Sejny byłyby w opinii respondentów dobrą ofertą przyciągającą turystów i pozwalającą na chwilę wytchnienia. Było to pytanie otwarte, na które ankietowani mogli odpowiadać w dowolny sposób, zgodnie z własnymi przemyśleniami i oczekiwaniami. Respondenci wykazali się ogromnym zróżnicowaniem pomysłów pozwalających według nich na rozwój turystyki i rekreacji leśnej w gminie Sejny, służących propagowaniu wiedzy ekologicznej oraz podnoszących rangę tego regionu jako ekologicznego celu turystycznego. Wśród odpowiedzi padały propozycje budowy dodatkowych szlaków rowerowych, ścieżek edukacyjnych prowadzących do różnych ciekawych miejsc, stworzenia proekologicznych wiat edukacyjnych, lepiej oznaczonych tras turystycznych i punktów widokowych. Z zainteresowaniem ankietowani wypowiadali się o zaprojektowaniu ciekawych miejsc kempingowych i biwakowych jako doskonałego pomysłu na odkrycie na nowo tego regionu. Padały również interesujące propozycje związane z powstaniem kąpieliska przy jeziorach z rowerami wodnymi, wieży obserwacyjnej, uruchomieniem kolejki leśnej, parku linowego, mini zoo czy siłowni na świeżym powietrzu. Nie zapomniano również o leśnych przystankach dla najmłodszych z ciekawymi elementami małej architektury. Padła także odpowiedź dotycząca zagospodarowania terenu „Borek”, na którym obecnie znajduje się historyczna strzelnica. Wszystkie propozycje w opinii ankietowanych przyczyniłyby się do rozwoju turystyki w gminie Sejny oraz miałyby niebagatelny wpływ na poprawę obecnego stanu infrastruktury w omawianym regionie.

PODSUMOWANIE

Gmina Sejny kryje w sobie wiele atrakcji.

Walory przyrodnicze oraz infrastruktura turystyczna definiowane jako dobra stworzone przez naturę, historię lub poprzez działalność ludzką decydują o atrakcyjności regionu oraz aktywizacji turystyki i rekreacji leśnej. Z przyrodą na TY - jest przesłaniem wspólnym ankietowanych. Zauważalny jest znaczny

wzrost popularności turystyki leśnej w ostatnich latach, która najczęściej jest połączona z aktywnością fizyczną czy różnymi formami terenowej edukacji leśnej. Taka forma spędzania czasu znajduje coraz większe uznanie zarówno w oczach turystów zainteresowanych odpoczynkiem od miejskiego zgiełku, ale również osób zamieszkujących w pobliżu terenów leśnych. Jak wykazały badania, jest spore zainteresowania społeczeństwa indywidualną turystyką leśną oraz zbiorową formą rekreacji leśnej. Stałe miejsca przeznaczone do tego celu są naniesione na mapy, którymi posługują się również osoby monitorujące zagrożenie pożarowe lasu. W gminie Sejny można skorzystać z bazy turystycznej przygotowanej przez nadleśnictwo lub zdobyć informacje korzystając ze strony internetowej nadleśnictwa lub po prostu kontaktując się telefonicznie lub osobiście z pracownikami nadleśnictwa. Na wielu terenach leśnych (w tym w gminie Sejny) przybywa miejsc, gdzie można zorganizować spotkania mające charakter przede wszystkim edukacyjny np. w celu kształtowania właściwych relacji ze środowiskiem wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, obiektów dydaktycznych pozwalających poznać między innymi budowę ekosystemu leśnego i rolę lasu na naszej planecie, zagrożenia dla lasu, jak również poznać gatunki drzew i krzewów oraz innych roślin zielonych i zwierząt zamieszkujących region. Dodatkowe elementy infrastruktury turystyki leśnej takie jak punkty widokowe, dzięki którym można podziwiać malowniczy krajobrazy lasów i łąk oraz pomniki przyrody tj. prawnie chronione obiekty przyrody, które są szczególnie cenne ze względów zabytkowych i kulturalnych zwiększają atrakcyjność turystyki leśnej, nie tylko na terenie gminy Sejny.

Wyniki przeprowadzonej ankiety nasuwają wniosek, że większość osób zamieszkujących obszar w pobliżu terenów leśnych oraz turyści znają wiele elementów infrastruktury leśnej turystyki i rekreacji w Sejnach. Potrafią wskazać zarówno obiekty noclegowe jak i atrakcyjne miejsca do wypoczynku oraz cuda leśnej przyrody. Zdecydowana większość respondentów jest zdania, że obecna infrastruktura pozwalająca na uprawianie turystyki i rekreacji leśnej w gminie Sejny jest niewystarczająca, co wskazuje na stale rosnące wymagania społeczeństwa w zakresie turystyki leśnej. Wskazane przez ankietowanych kierunki rozwoju turystyki leśnej świadczą o wysokiej świadomości usług turystycznych. Aby w pełni dostosować tereny leśne do oczekiwań konsumentów niezbędne jest bieżące badanie ich potrzeb i wymagań. Pozwoli to również na opracowanie strategii zarządzania obszarami leśnymi, co w konsekwencji może przyczynić się do ograniczenia nadmiernej eksploatacji oraz zapobiec nieodwracalnym i niepożądanym zmianom w ekosystemach leśnych, a nawet całkowitej degradacji. Wspieranie różnych form aktywności społecznej przy wykorzystaniu walorów kulturowo-przyrodniczych oraz infrastruktury rekreacyjno-turystycznej terenów leśnych zwiększa perspektywy rozwoju agroturystyki, turystyki aktywnej i wypoczynku, co może przyczynić się do ochrony zasobów i walorów obszaru na skutek aktywnie prowadzonej promocji. Działania te pozwolą zintegrować

społeczności lokalne, tworząc nowe warunki do rozwijania aktywności i różnorodności podejmowanych inicjatyw w partnerstwie. Wpłyną pozytywnie na rozwój lokalnej tożsamości mieszkańców oraz zwiększą możliwość nabywania przez nich nowych doświadczeń i ułatwią dostęp do dodatkowej wiedzy.

LITERATURA

- Kwiecińska K., Kosiecka-Gębska M., Gębski J. (2016). Turystyka i edukacja leśna a potrzeby współczesnych konsumentów. *Ekonomiczne Problemy Turystyki* nr 2 (34), 49-59.
- Paschalis-Jakubowicz P. (2009). Leśnictwo a leśna turystyka i rekreacja. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej R. 11. Zeszyt 4 (23) / 2009*
<http://www.gmina.sejny.pl/>
<https://www.lasy.gov.pl/>

STRESZCZENIE

W przeprowadzonym badaniu dotyczącym ogólnej oceny stanu turystyki i rekreacji leśnej na terenie gminy Sejny wzięły udział zarówno jej mieszkańcy jak i turyści i przyjaciele tego miejsca. Przedział wiekowy ankietowanych został wyznaczony bardzo szeroko, poczynając od osób poniżej 18 roku życia, a kończąc na osobach powyżej 40 roku życia. Respondenci charakteryzowali się również zróżnicowanym wykształceniem. W ankiecie wzięli udział mężczyźni i kobiety. Celem badania było wyciągnięcie wniosków na podstawie uzyskanych odpowiedzi i wyrażonych opinii przez ankietowane osoby na temat obecnego stanu turystyki i rekreacji leśnej na terenie gminy Sejny. Konkluzje wynikające z badania pozwoliły odnaleźć elementy, dzięki którym region gminy Sejny może stać się bardziej atrakcyjny dla mieszkańców oraz pozwoli przyciągnąć większe grono turystów. Większość respondentów było zdania, że obecna infrastruktura leśna jest niewystarczająca i należy ją rozbudować między innymi o ścieżki rowerowe i wiaty edukacyjne.

SUMMARY

In the study on the general assessment of the state of tourism and forest recreation in the Sejny commune its inhabitants, tourists and friends took part. The age range of the respondents was set very broadly, starting with people under 18 and ending with people over 40 years of age. Respondents were also characterized by diverse education. Men and women took part in the survey. The aim of the study was to draw conclusions based on the responses obtained and opinions expressed by respondents on the current state of tourism and forest recreation in the Sejny commune. Conclusions resulting from the study allowed to find elements thanks to which the region of the Sejny commune may become more attractive to the residents and will attract a larger group of tourists. The majority of respondents were of the opinion that the current forest infrastructure is insufficient and should be extended, inter alia, to cycle paths and educational shelters.